

Bosbeheerplan Paasberg

2022-2033

Stichting Idink Paasberg

COLOFON

Datum: augustus 2022
Auteur: Paul Kah, Maurits de Groot
Opdrachtgever: Stichting Idink Paasberg
Foto's: Borgman Beheer Advies

Borgman Beheer Advies
Hollandseweg 7H
6706 KN Wageningen

TELEFOON +31 (0)317 – 76 90 45
EMAIL info@borgmanbeheer.nl
WEBSITE www.borgmanbeheer.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Leeswijzer	6
2 Gebiedsbeschrijving	7
2.1 Ligging en grootte	7
2.2 Projectafbakening.....	7
2.3 Beschrijving bosgebied	8
Recreatie en gebruik	8
Bossamenstelling.....	9
Natuur	10
2.4 Beschrijving groeiplaats en bodem.....	10
3 Beheerevaluatie	12
4 Beleidskaders	13
4.1 Wet natuurbescherming.....	13
Houtopstanden.....	13
4.2 Subsidie Natuur en Landschap (SNL)	13
4.3 Aansprakelijkheid.....	13
4.4 Gemeentelijke beleidskaders.....	14
Bestemmingsplan	14
Bomenverordening.....	14
Toekomstvisie Oude IJsselstreek.....	14
Visie landschap, natuur en groene kernen.....	14
Beleidsnotitie Recreatie en Toerisme 2020-2024	14
5 Visie, doelstelling en strategie.....	15
5.1 Algemeen	15
5.2 Recreatie	15
5.3 Natuur	16
5.4 Klimaat	16
6 Beheermaatregelen.....	17
6.1 Beheerpakket Recreatie.....	17
Boomveiligheidscontrole.....	17
Padenonderhoud.....	17
Recreatieve elementen	17
Bermbeheer.....	18

Paden afsluiten.....	18
Padbeschoeiing	19
Tijdelijk balustrade herstellen (liggers)	19
Waterbeheer aanleg en onderhoud.....	19
Vastleggen op erosiegevoelige plekken	19
6.2 Beheerpakket Natuur.....	20
Aanplant in combinatie met maatregelen voor tegengaan betreding.....	20
Regulier bosonderhoud	20
Bosrandontwikkeling.....	21
Verzorging aanplant	21
7 Monitoring en Evaluatie.....	22
7.1 Evaluatiecyclus.....	22
Bijlagen.....	24

Samenvatting

In dit beheerplan worden de doelstellingen en maatregelen voor bosgebied de Paasberg in de gemeente Oude IJsselstreek voor de komende beheerperiode (2022-2033) beschreven. Het beheer van het 6 hectare grote gebied is gericht op het optimaliseren van de natuurwaarden en het faciliteren van recreatie. De beheervisie luidt:

“Een natuurlijk vitaal bos, waarin ruimte is voor recreatief gebruik en duurzame instandhouding, bij voorkeur zoveel mogelijk bekostigd uit de opbrengsten uit houtverkoop.”

Op basis van bovenstaande beheervisie zijn de volgende beheerdoelen opgesteld:

1. Het in stand houden of verhogen natuurwaarden;
2. Het in stand houden of versterken van de recreatieve waarde;
3. Het in stand houden/bereiken van een gewenst bosbeeld en bosecosysteem door te sturen in de bosontwikkeling;
4. Het treffen van maatregelen voor de veiligheid (zorgplicht);
5. Het verhogen van de weerbaarheid van het bos in het kader van klimaatverandering;

Om deze beheerdoelen te bereiken zijn verschillende beheermaatregelen uitgewerkt. Deze maatregelen zijn onderverdeeld in twee beheerpakketten: beheerpakket recreatie en beheerpakket natuur. Belangrijke maatregelen die de komende periode worden uitgevoerd zijn, onder andere:

Recreatie:

- Boomveiligheidscontrole
- Afsluiten van enkele paden
- Zorgen voor vastlegging op erosiegevoelige plekken

Natuur:

- Aanplant boom- en struikvormers om erosie tegen te gaan
- Bosrandontwikkeling

In de beheerplanning voor de komende 6 jaar is per beheermaatregel aangegeven in welke frequentie de verschillende maatregelen worden uitgevoerd en in welk jaar en in welke maand de uitvoering moet plaatsvinden (indicatief).

Het beheerplan heeft een doorlooptijd van 12 jaar, 2022 – 2033, waarbij na 6 jaar een tussentijdse evaluatieronde plaats zal vinden en ook aan het einde van de beheerplanperiode een evaluatie plaatsvindt zodat ervaringen kunnen worden meegenomen in het toekomstige beheerplan.

1 Inleiding

Bossen nemen in toenemende mate een belangrijke rol in binnen de Nederlandse samenleving. Of het nu gaat om de mens die iets van het bos vraagt (recreatieve ruimte, rust, biodiversiteit, grondstoffen, schoon water, schone lucht, koolstofvastlegging, etc.) of de soorten flora en fauna die er een plek vinden voor hun voortbestaan, de bossen zijn een essentiële plaats voor het leven in brede zin. De instandhouding en het zorgvuldige beheer van de bossen is daarom een prioriteit.

1.1 Aanleiding

Op het moment van schrijven is er geen vigerend beheerplan voor de Paasberg. Om te zorgen dat het bosgebied in de toekomst optimaal invulling kan blijven geven aan de hierboven gestelde functies is een beheerplan waarbij goed nagedacht is over de lange termijn doelstellingen onontbeerlijk. Ondanks de beperkte omvang van de Paasberg heeft dit gebied toch een belangrijke lokale rol. Dit beheerplan, met de voorgestelde maatregelen, zorgt tevens voor een goed onderbouwd en uitgestippeld gemeentelijk beleid.

Tegelijk met het beheerplan voor de Paasberg wordt ook het algemene beheerplan voor de bossen van de gemeente Oude IJsselstreek voor de komende 12 jaar opgesteld. De twee plannen kennen veel overeenkomsten, bijvoorbeeld in beleidskaders. Daarom worden in dit beheerplan alleen de belangrijkste beleidsstukken in relatie tot de Paasberg beschreven en wordt voor de andere beleidskaders naar het grote beheerplan verwezen. Waar mogelijk kunnen werkzaamheden uit beide beheerplannen gecombineerd worden, om kosten te besparen en verstoring in en rond de terreinen te beperken.

1.2 Leeswijzer

In het beheerplan is een analyse gemaakt van de eigenschappen en uitdagingen van het te beheren gebied (hoofdstuk 2; gebiedsbeschrijving en hoofdstuk 3; beheerevaluatie). Vervolgens zijn de beleidskaders voor het gebied (hoofdstuk 4) en de doelstellingen die de gemeente en stakeholders met het gebied hebben (hoofdstuk 5) beschreven. Daarna worden de maatregelen om deze doelstellingen te bereiken beschreven (hoofdstuk 6). Tot slot wordt de monitorings- en evaluatiecyclus beschreven (hoofdstuk 7) om vast te kunnen stellen of de doelstellingen ook daadwerkelijk bereikt worden en/of maatregelen en doelstellingen moeten worden herzien.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging en grootte

Bosgebied de Paasberg is gelegen ten zuiden van het stad Terborg in de richting van Silvolde, een plaats in de regio Achterhoek. Het bosobject de Paasberg is grotendeels eigendom van de Familie Vegelin van Claerbergen en voor een klein deel eigendom van de gemeente Oude IJsselstreek. Ten behoeve van beheer en instandhouding zijn een deel van de gronden ondergebracht in de Stichting Idinkbos en Paasberg. Het bestuur van de stichting wordt gevormd door vertegenwoordigers vanuit de eigenaren en de gemeente Oude IJsselstreek. Op bijgevoegde kaart is de eigendomsverdeling weergegeven, in bijlage 1 is de volledige kaart met eigendomssituatie en ligging opgenomen.

Het object maakt deel uit van een groter complex, Landgoed Wisch, gelegen tegen de kern van Terborg. Het bosgebied is circa 6 hectare groot. Aan de oostzijde wordt het gebied begrenst door het eigendom van Kasteel Wisch, ook wel Het Hof Terborg geheten. Aan de westzijde wordt het gebied begrenst door bebouwing van de stad Terborg en het sportcentrum. Aan de zuidzijde van het gebied ligt het Almende College, de lokale middelbare school.

Figuur 1: Ligging en eigendomsverdeling Bosgebied de Paasberg.

Uitsnede van de kaart met de eigendomssituatie in bijlage 1. Voor legenda, zie bijlage 1

2.2 Projectafbakening

Het voorliggende beheerplan is opgemaakt voor bosgebied de Paasberg. De gemeente Oude IJsselstreek heeft meerdere bos- en natuurgebieden in eigendom waar separaat een beheerplan voor wordt opgemaakt. Voor dit bosgebied werd nog niet eerder een beheerplan opgesteld. Om deze reden is er geen bestaande beheervisie en gedocumenteerde beheerhistorie.

2.3 Beschrijving bosgebied

Recreatie en gebruik

Bosgebied de Paasberg heeft lokaal een belangrijke recreatieve functie. Het gebied fungeert als uitloopgebied voor wandelaars met en zonder hond. Daarnaast wordt de berg in toenemende mate gebruikt voor sportactiviteiten. De behoefte om in de natuur te sporten neemt toe en dat is ook zichtbaar op de Paasberg. Naast hardlopen is ook mountainbiken een recreatieve vorm die in trek is. Op het plateau van de berg is een "speelweide" welke door de zandige structuur van de ondergrond duidelijk zichtbaar is in het landschap. De openheid van het bos op het plateau is een belangrijke positieve eigenschap van het gebied.

Foto 1: Groepen hardlopers op de Paasberg

De toenemende recreatieve druk drukt een grote stempel op het gebied. Dit blijft niet onopgemerkt bij bewoners die steeds vaker kenbaar maken de intensieve recreatievormen als hinderlijk te ervaren. Een deel van het probleem komt voort uit het achterstallige onderhoud en de bestaande inrichting van het gebied. De helling wordt ook buiten de paden intensief belopen, wat nadelig is voor het reliëf en mogelijk ook voor belangrijke natuurwaarden op de helling. Lokaal sterke erosieproblematiek is hiervan het gevolg. Dit uit zich in het toenemende aantal olifantenpaadjes die haaks op de hoogtelijn ontstaan. Deze paden slijten uit door betreding en het versneld afvloeien van water. Beneden aan de helling vormt zich een waaier van zandig materiaal wat met het water naar beneden spoelt of door de tred naar beneden wordt bewogen. Naast de olifantenpaadjes eroderen ook de bestaande paden steeds verder waardoor deze steiler worden en dieper komen te liggen. In bijlage 2 is de kaart opgenomen met bestaande paden en recreatieve elementen, een uitsnede van deze kaart is te vinden in figuur 2.

Foto 2: Erosie door afvloeiend hemelwater

Ten zuiden van de berg ligt een strook bos tegen het Almende College.
Mede door de aanwezigheid van de hondentrainingslocatie is boomveiligheid hier een aanvullend thema.

De Paasberglaan is onderdeel van het langeafstandswandelroute LAW10 Noaberpad.
De weg De Tuit en 't Veld zijn onderdeel van een fietsroutenetwerk.

Figuur 2: Uitsnede van de kaart van de infrastructuur Bosgebied de Paasberg in bijlage 2. Voor legenda, zie bijlage 2.

Bossamenstelling

Het relatief kleine bosgebied Paasberg kent een relatief grote diversiteit aan boomsoorten. Op het plateau wordt het bossysteem gedomineerd door een eenvormig eikenbestand. De flanken zijn ingeplant met verschillende boomsoorten. Aan de noordoostzijde ter hoogte van de parkeerplaats staan statige oude beuken. Verder afzakkend naar het zuiden wordt het bos gemengd met eik, berk en robinia in de boomfase. Onder aan de helling is op verschillende plaatsen de verjonging van esdoorn sterk dominerend. Op de zuidflank van de Paasberg is de bosstructuur meer gelaagd met verschillende boom en struikvormers in de tweede kroonlaag. Onder meer lijsterbes en vlier komen hier voor. Aan de zuidzijde neemt de hoeveelheid braam in de kruidlaag toe.

Boven op de berg is de ondergroei grotendeels afwezig. Dit komt met name door de droge omstandigheden en de sterke betreding door recreanten. Dit is nadelig voor de bosontwikkeling omdat er geen verjonging mogelijk is om op deze lastige groeiplaats de volgende bosgeneratie vorm te geven. Bijkomende nadelen zijn dat water, door de onbegroeide bodem en de slechte humusvorming snel afspoelt en niet in de bodem wordt vastgehouden. Ook kunnen de natuurwaarden boven en beneden het maaiveld hoger zijn met een tweede boomlaag, struik- en kruidlaag.

Met name op de hoger gelegen delen valt de afnemende vitaliteit van diverse boomsoorten op. Het is aannemelijk dat dit wordt veroorzaakt door een combinatie van droogte en hitte in de afgelopen jaren. Daarnaast is met name bij de beuken de afnemende vitaliteit ook deels toe te schrijven aan de leeftijd van de bomen.

Tegen de velden van de voetbalvereniging Terborg en in de strook langs het zwembad naar het zuiden zijn in 2019 de opgaande fijnsparran geooogst nadat deze waren aangetast door letterzetter. Deze oppervlakte ter grootte van ongeveer 1500 m³ is ingeplant met verschillende inheemse loofboomsoorten.

De bosstrook tussen de Paasberg en het Almende College is gemengd met verschillende opgaande loof- en naaldboomsoorten. Er is een achterstand in het bosonderhoud waardoor stabiliteit in gevaar komt en bosverjonging ontbreekt. Ook bestaat het risico dat sommige boomsoorten, zoals berk en inlandse eik, op termijn weggeconcurrereerd worden door dominanteren boomsoorten als de Amerikaanse eik. De boomveiligheid voor het schoolterrein en gebruikers van het bos is hier een aandachtspunt.

Natuur

Ondanks de kleine oppervlakte herbergt de Paasberg een groot ecologisch potentieel. Oude beuken aan de noordoostzijde vormen de dikste bomen van de berg en kunnen in toenemende mate een thuis bieden voor holenbroeders en zoogdieren, zoals de boommarter. Er zijn geen recente waarnemingen bekend van holen bewonende zoogdieren. Aan de westzijde wordt het eigendom begrenst door een laanstructuur (Paasberglaan) bestaande uit lindes. Deze soort bloeit uitbundig en is van grote voordeel voor veel insecten zoals bijen. De westzijde van de berg is de zon beschenen kant wat kansen biedt voor de ontwikkeling van de struik- en kruidenvegetatie en de daarvan afhankelijke biodiversiteit. De terreinen aan de overkant van de Paasberglaan zijn lager gelegen. Het terrein vormt een gradiënt van de lagergelegen weilanden (Wei van Wisch) en vochtige bossen naar de zandige omstandigheden op de berg. Deze delen worden niet gerekend tot het gebied waar dit beheerplan voor is geschreven. De lindelaan is wel onderdeel van het beheerplan.

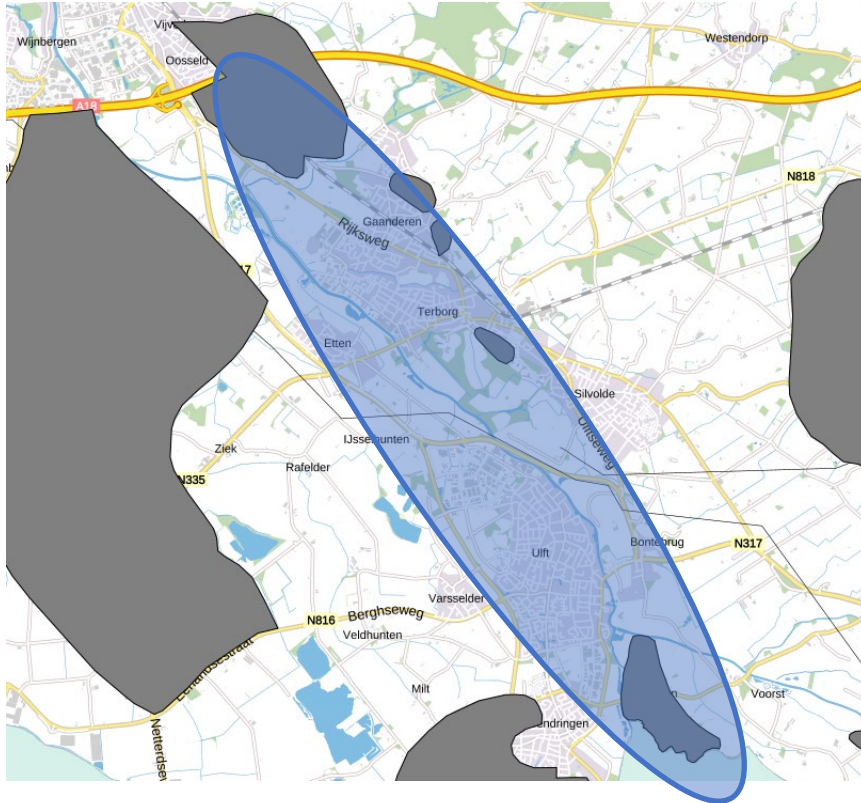
Aan de zuidoostzijde van de berg is de gelaagdheid beter ontwikkeld. Hier vormen de aanwezige esdoorns mogelijk een knelpunt omdat door hun sterke concurrentiedrang en schaduwwerking eentonigheid kan ontstaan. Verder staat hier vlier en lijsterbes en komt braam voor in de kruidlaag.

2.4 Beschrijving groeiplaats en bodem

De Paasberg kent zijn oorsprong in een oud rivierduinencomplex (zie figuur 3). Daardoor was de berg in het verleden ook een stuk groter en sloot deze naar verwachting aan op de heuvels bij Gaanderen, Montferland en Engbergen. In de laatste ijstijd (10.000-30.000 jaar geleden) stroomde door het gebied de oude loop van de Rijn. Door de brede loop werd fijn zand afgezet welke door de schaarse vegetatie werd vastgehouden. De jonge dekzanden bestaan uit niet-leemhoudende fijn zandige afzettingen en zijn daarom als arme groeiplaats te karakteriseren.

De bodemkaart classificeert de Paasberg met vorstvaaggronden, grof zand. Een vorstvaaggrond is een bodemtype dat weinig tekenen van bodemontwikkeling vertoont. Er heeft weinig inspoeling van humus plaatsgevonden. Door de invloed van erosie blijft opbouw van een humuslaag op een groot deel van de berg achterwege.

Figuur 3: Aardkundige waarden rivierduinencomplex bij Doetinchem (Bron: PDOK Viewer)

3 Beheerevaluatie

Afgelopen jaren heeft het beheer in het kader gestaan van instandhouding. Het ontbreken van concrete doelstellingen en beheerplanning heeft geleid tot extensief beheer waar voornamelijk werd geacteerd op calamiteiten. Ingrepen zijn onder andere geweest;

- Verwijderen van dode bomen en dik dood hout langs wandelpaden wanneer uit de boomcontrole bleek dat deze gevaarlijk waren voor recreanten.
- Grootschalige kap van door de letterzetter aangetaste fijnsparren
- Aanplant van vrijgekomen ruimte met diverse inheemse loofboomsoorten.

4 Beleidskaders

Op verschillende niveaus is beleid gemaakt rond de groen- en bosgebieden en het beheer ervan. Dit beleid is zowel op nationaal als provinciaal niveau opgesteld. Aanvullend zijn er door de gemeente de nodige visiedocumenten geschreven die samen een kapstok vormen voor het de visie en beheerdoelstellingen. Het belangrijkste beleid in relatie tot bosgebied de Paasberg is in dit hoofdstuk beschreven. Een uitgebreide analyse van al het beleid dat betrekking heeft op het bosbeheer in de gemeente Oude IJsselstreek is opgenomen in het grote bosbeheerplan van de gemeente (Bosbeheerplan Gemeente Oude IJsselstreek 2022-2033 (2022)).

4.1 Wet natuurbescherming

Sinds 1 januari 2017 is in de Wet Natuurbescherming de bescherming van dier- en plantensoorten en van habitattypen in Nederland geregeld. Hierbij is een splitsing gemaakt tussen soortenbescherming (voormalig Flora- en faunawet) en gebiedsbescherming (voormalig Natuurbeschermingswet 1998). Daarnaast zijn houtopstanden vanuit de voormalige Boswet beschermd en ondergebracht in de Wet Natuurbescherming.

De uitvoering van de Wet Natuurbescherming is een verantwoordelijkheid van de Provincies. Eveneens heeft de provincie de rol van toezichthouder en handhaver. De provincie controleert het naleven van de wet (toezicht) en het nakomen van voorwaarden die opgelegd zijn in een vergunning of ontheffing (handhaving).

Houtopstanden

Onderdeel houtopstanden heeft als doel de instandhouding van het bosareaal in Nederland. Het uitgangspunt hierbij is “wat bos is, moet bos blijven”.

4.2 Subsidie Natuur en Landschap (SNL)

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden en landschappen. De eigenaar heeft de subsidie aangevraagd voor haar terrein de Paasberg en ontvangt daarvoor € 204,58 per jaar.

4.3 Aansprakelijkheid

Voor iedere boseigenaar geldt een zorgplicht die gericht is op het beperken van boomveiligheidsrisico's voor mensen en eigendommen. Langs paden en wegen waar de gevaarzetting kan leiden tot een significant risico dienen bomen periodiek gecontroleerd te worden om eventuele risicovolle situaties tijdig te signaleren. Vervolgens dient de eigenaar maatregelen te nemen om deze risico's, binnen redelijke uitvoerbare grenzen, weg te nemen. Het Praktijkadvies Boomveiligheid in Bos en Natuur van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) scheidt hiervoor de kaders.

4.4 Gemeentelijke beleidskaders

Bestemmingsplan

Voor de berg en de lagergelegen bospercelen zijn twee bestemmingsplannen vigerend. De Paasberg valt onder Buitengebied Oude IJsselstreek 2017 en de lagergelegen percelen aan de zuidostrand vallen onder Bestemmingsplan Kom Silvolde. De gebieden aan de zuidostrand zijn bestemd als groengebied. De kern van de bestemming is dat groengebied flexibeler is bestemd dan andere openbare bestemmingen zoals wegen, verblijf en water. Zo wordt voldoende zekerheid geboden dat wat groen is, groen blijft. De berg is bestemd als bos met dubbelbestemming Archeologische Verwachting 1, dit betekent o.a. dat er aanvullende eisen zijn voor bodembewerking dieper dan 30 cm., en met dubbelbestemming Waarde – Cultuurhistorie waarbij de bescherming en instandhouding is vastgelegd voor paden, lanen en groenstructuur en waardevolle landschappelijke elementen.

Bomenverordening

Op gemeentelijk niveau geldt de lokale bomenverordening, versie 2010. Hierdoor is voor het kappen van bomen met een omtrek boven de 30 cm op 1,30 meter boven het maaiveld toestemming nodig van het bevoegd gezag.

Toekomstvisie Oude IJsselstreek

In de visie wordt sterk ingegaan op het leefklimaat waarbij de aanwezigheid van toegankelijk groen een belangrijke rol speelt. Daarnaast wordt veel waarde gehecht aan de samenwerking tussen inwoners, ondernemers, inhoudelijk betrokken partners en de gemeente. Een van de beschreven dimensies uit de “Brede Welvaartsindicator” is een gezond milieu. Wat betreft het beheer van groengebieden worden de volgende belangrijke thema’s genoemd;

- Gezonde bodem en ondergrond,
- Biodiversiteit,
- Circulaire economie en CO2
- Klimaatadaptatie.

Visie landschap, natuur en groene kernen

De visie beschrijft het samenhangend toekomstbeeld voor het landschap en de groene kernen in de gemeente. De visie gaat in op de wijze waarop de kenmerkende landschappen voor de toekomst verder versterkt worden, in samenhang met de ontwikkelingen die de komende jaren spelen. Ook gaat de visie in op de gewenste groenstructuur in de kernen. De groenstructuurkaart laat duidelijk de verbindingen zien tussen de deelgebieden. Vanuit de overkoepelende visie staat het behoud en de bescherming van de bestaande basiskwaliteit van het landschap voorop. Daarnaast speelt de ontwikkeling van biodiversiteit en waterberging iedereen die in Oude IJsselstreek woont, werkt of verblijft, heeft recht op voldoende groene ruimte. Het vergroten van het bosareaal wordt in dit kader meermaals aangehaald. Daarnaast is het verbinden van groene kernen een belangrijke opgave. Een beheerplan voor de Paasberg als natuur- en recreatiegebied waarbij het behoud en onderhoud van dit gebied wordt weergegeven is dus een belangrijke uitwerking van deze visie.

Beleidsnotitie Recreatie en Toerisme 2020-2024

Een positief toeristisch en recreatief imago vergroot de aantrekkelijkheid van de streek voor nieuwe inwoners en investeerders. Daarmee levert de vrijetijdsector een niet te onderschatten bijdrage aan het lokale en regionale vestigingsklimaat (Bron: Beleidsnotitie Recreatie Toerisme 2020-2024). Het duurzaam beheer van de Paasberg is daarom belangrijk niet alleen voor het gebied en de ecologische waarden maar ook voor de positieve werking die het groengebied het heeft op de omgeving. De beleidsnotitie gaat verder niet in op het beheer van de Paasberg maar duidt wel het belang van de regio voor harmoniezoekers en verbindingszoekers, gevolgd door rustzoekers. Deze doelgroepen kunnen terecht binnen het bestaande aanbod van fietsknooppuntenroutes, wandelroutenetwerken in de gemeente. Het is belangrijk om deze basis te behouden en de bestaande infrastructuur te versterken.

5 Visie, doelstelling en strategie

5.1 Algemeen

Bosbeheer is beheren op en voor de langere termijn. Bos is vooral gebaat bij consistent beheer. De omlooptijd van één beheerplan is bijvoorbeeld slechts een fractie van de omlooptijd van het bos. Vanuit dit gedachtengoed is het van belang een beheervisie te formuleren die richting geeft maar ook ruimte biedt aan eventuele (maatschappelijke) ontwikkelingen. De gemeente Oude IJsselstreek heeft verschillende bos en natuurterreinen in haar bezit. Door deze gebieden kan de gemeente haar inwoners, en bezoekers, de mogelijkheid geven in een groene omgeving te wonen, werken en recreëren. Het beheer van de Paasberg is gericht op het optimaliseren van de natuurwaarden en het faciliteren van recreatie.

Beheervisie: “Een natuurlijk vitaal bos, waarin ruimte is voor recreatief gebruik en duurzame instandhouding, bij voorkeur zoveel mogelijk bekostigd uit de opbrengsten uit houtverkoop.”

Op basis van bovenstaande beheervisie zijn de volgende beheerdoelen opgesteld:

1. Het in stand houden of verhogen natuurwaarden;
2. Het in stand houden of versterken van de recreatieve waarde;
3. Het in stand houden/bereiken van een gewenst bosbeeld en bosecosysteem door te sturen in de bosontwikkeling;
4. Het treffen van maatregelen voor de veiligheid (zorgplicht);
5. Het verhogen van de weerbaarheid van het bos in het kader van klimaatverandering;

Het produceren van hout is geen doelstelling, echter komt er bij actief bosbeheer hout vrij. Onderdeel van het uitvoeren van verantwoord bosbeheer is om te zorgen voor een optimale afzet of toepassing van dit vrijkomende hout. Op deze manier kan het bos voor een deel voorzien in de beheerkosten en een bijdrage leveren aan de groene grondstof hout, waar mogelijk in een lokale toepassing.

5.2 Recreatie

De recreatieve functie is zeer belangrijk op en rond de Paasberg. Recreatief gebruik is toegestaan op wegen en paden. Om te zorgen dat er optimaal gerecreëerd kan worden, dienen wegen en paden periodiek onderhouden te worden. Voor het verhogen van de bosbeleving wordt ingezet op het verhogen van horizontale en verticale structuurvariatie van het bos en het tegengaan van uitzicht op de gebouwen aan de oostzijde.

Met name op de berg is de recreatieve druk vrij groot. Van oudsher zijn hier enkel paden voor voetgangers. Fietsers weten de helling echter ook steeds vaker te vinden. Uitdrukkelijke wens, van zowel eigenaren als bestuur, is om geen fietsers toe te staan op de Paasberg. Gebruik van de paden door fietsers past niet bij het kleinschalige en rustige karakter van de Paasberg, de omliggende wegen zijn wel geschikt voor fietsers.

Door sturing te geven aan het veelvuldige gebruik kunnen conflicten worden voorkomen.

Voor iedere boseigenaar geldt een wettelijke zorgplicht die gericht is op het beperken van boomveiligheidsrisico's voor mensen en eigendommen. Bomen langs paden en wegen dienen periodiek gecontroleerd te worden om eventuele risicovolle situaties, zoals loshangende takken, zieke of dode bomen tijdig te signaleren. Vervolgens dient de eigenaar maatregelen te nemen om deze risico's, binnen redelijke uitvoerbare grenzen, weg te nemen. Om te voldoen aan de zorgplicht wordt gewerkt volgens het Praktijkadvies Boomveiligheid in Bos en Natuur van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE).

5.3 Natuur

Een hoge natuurwaarden is veelal gekoppeld aan diversiteit. Voor de Paasberg is deze diversiteit vooral te vinden in soorten, ontwikkelingsstadia en leeftijd. In het dagelijks beheer is aandacht voor het behouden van deze diversiteit en waar mogelijk te vergroten, bijvoorbeeld door aanplant. Bij aanplant wordt gekozen voor gebiedseigen soorten.

Door het aantal paden te verminderen en overgebleven paden duidelijker te accentueren vermindert de betreding in de rest van het gebied. Dit heeft een positief effect op de ontwikkeling van de kruidlaag, waardoor met name insecten meer geschikt leefgebied krijgen. Daarmee heeft dit indirect een gunstig effect op insectenetende dieren, zoals vogels of vleermuizen.

5.4 Klimaat

Het klimaat is aan het veranderen. De zomers van 2018, 2019 en 2020 zijn hiervan een goed voorbeeld. Verschillende hittegolven volgden elkaar op, waarna het in 2021 weer kouder en natter was. De combinatie met nauwelijks neerslag en hoge temperaturen was aan de vegetatie in bos en natuur goed merkbaar. De verwachting is dat dit soortperioden van warmte en droogte eventueel gevolgd door extreem natte perioden en stormen zullen gaan toenemen de komende decennia.

Hoe een bos met dergelijke extreme groeiomstandigheden kan omgaan ligt voor een deel aan de vitaliteit van de bosopstanden en de aanwezige boomsoorten. De klimaatbestendigheid van een boomsoort geeft aan in hoeverre de soort op een bepaalde groeiplaats bestand is tegen veranderingen van temperatuur en neerslag als gevolg van klimaatverandering. In de beheerpraktijk betekent dit dat bij klimaatbestendig beheer in de boomsoortsamenstelling gestreefd moet worden naar voldoende variatie, zowel in leeftijd als soortensamenstelling, en een optimale standplaats. Op die manier zal het bos bij het wegvallen van één of twee soorten nog steeds in staat zijn zichzelf te handhaven.

Het is belangrijk dat bijgroei hoog is en de staande houtvoorraad wordt vergroot door meer soortendiversiteit, structuurvariatie en bosverjonging. Zodoende wordt meer CO₂ vastgelegd en levert het bos een bijdrage aan de klimaatdoelstellingen. Hout dat vrijkomt bij beheeringrepen kan duurzaam worden benut waardoor CO₂ voor langere tijd vastgelegd blijft.

6 Beheermaatregelen

Beheer op maat van ieder bos, dat is wat nodig is om tegemoet te komen aan de uitdagingen waar het Nederlandse bos voor staat. Ook een bosgebied met een beperkte oppervlakte als de Paasberg vervult een belangrijke rol, zowel ecologisch als maatschappelijk. Om de aanpak praktisch in te zetten wordt in dit hoofdstuk onderscheid gemaakt tussen twee beheerpakketten. Deze refereren aan de twee belangrijkste functies van het gebied; recreatie en natuur. Per beheerpakket worden verschillende maatregelen onderscheiden.

6.1 Beheerpakket Recreatie

Binnen beheerpakket recreatie zijn verschillende maatregelen opgenomen die ervoor zorgen dat het maatschappelijke potentieel van het gebied beter tot zijn recht komt en meer in balans is met andere in het gebied gestelde doelstellingen.

Boomveiligheidscontrole

Op regelmatige basis worden wegen, paden en elementen zoals de parkeerplaats gecontroleerd op de veiligheid van de bomen. Hierbij is van belang dat een vaste systematiek wordt aangehouden en dat de gegevens goed worden gedocumenteerd. Mogelijke gevaren en verhoogde risico's worden tijdig gesignaleerd waarna actie kan worden ondernomen om dit risico te verkleinen, bijvoorbeeld door het snoeien van dood hout, nader inspecteren van holtes of het verwijderen van een dode boom. De controle dient te worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerde boomveiligheidscontroleur.

Uit oogpunt van efficiëntie en kostenbesparing wordt de boomveiligheidscontrole zoveel mogelijk geïntegreerd met de controle in de overige bos- en natuurterreinen van de gemeente.

Maatregel

- Bepalen routes t.b.v. boomveiligheidscontrole, eenmalig.
- Regelmatige controle van de routes, jaarlijks en driejaarlijks, te beoordelen bij het bepalen van de routes.
- Uitvoeren van de aanbevolen boomveiligheidsmaatregelen, jaarlijks.

Padenonderhoud

Het regulier onderhoud van paden zorgt voor een jaarrond goede toegankelijkheid voor recreant en beheerder. Het onderhoud van paden bestaat uit, non-periodieke, herstelwerkzaamheden zoals het gladtrekken en profileren van een weg of pad.

Maatregel

- Herstel/profileren van paden, 3-jaarlijks

Recreatieve elementen

De berg wordt intensief gebruikt voor recreatieve doeleinden. Om deze reden zijn er verschillende elementen geplaatst die het recreatieve karakter ondersteunen. Deze behoeven onderhoud.

Bij alle ingangen van het gebied dienen openstellingsbordjes geplaatst te zijn. Op verschillende plaatsen zijn deze reeds aanwezig maar soms staan deze niet op de juiste plaats of zijn ze door achterstallig onderhoud niet goed te lezen.

Bij de entree op de Paasberglaan staat een slagboom van de gemeente. De slagboom is ten alle tijden open maar heeft wel onderhoud. De slagboom past in de huisstijl van de gemeente.

Om erosie te beperken en het op en afgaan van de berg te vergemakkelijken is het noodzakelijk dat er in het pad aan de noordoostzijde van het gebied een trap wordt aangelegd. Nadien heeft de trap onderhoud nodig. Hierbij is het belangrijk het bestemmingsplan in het oog te houden waar gesteld wordt dat bij een bodembewerking dieper dan 30 cm bijkomend onderzoek noodzakelijk is.

Maatregel

- (Her)plaatsen openstellingsbordjes, eenmalig
- Onderhoud van de openstellingsbordjes, jaarlijks
- Onderhoud slagboom, 3-jaarlijks
- Plaatsen van één trap, eenmalig
- Onderhoud van de trap, 3-jaarlijks

Bermbeheer

Om te voorkomen dat bermbegroeiing de doorgang op de weg of het pad hindert moet deze periodiek worden gemaaid. Hierbij wordt een standaard breedte van 1,5 meter aangehouden. Het pad waar dit het meeste speelt is de weg aan oostzijde van de berg.

Maatregel

- Maaien van de bermen, jaarlijks

Paden afsluiten

Omwille van boomveiligheid en omwille van het tegengaan van de versnippering en erosie op de berg is het zinvol om het aantal op- en afgangen van de berg terug te brengen. Aan de noordzijde van de berg is er aan beide zijden een toegang, op de zuidelijke punt is er een pad omhoog. Dit zijn in basis de belangrijkste toegangspaden. Aan de westzijde loopt een extra pad vanaf de Paasberglaan de berg op. Dit pad is van goede kwaliteit en kan worden gehouden. Aan de oostzijde lopen naast het meest noordelijke en zuidelijke pad nog vier (deels illegale) paden de berg op. Hiervan is besloten om er tenminste 3 af te sluiten, waaronder het laantje met oude beuken. Met oog op boomveiligheid zijn op termijn grote ingrepen nodig, terwijl de bomen een belangrijke functie vervullen voor onder andere hollenbroeders. Door het pad af te sluiten kunnen de bomen zonder grote ingrepen behouden worden.

Maatregel

- Bepalen welke paden afgesloten worden, eenmalig
- Met snoeihout dichtleggen van afgesloten paden, eventueel aanplanten
- Informatievoorziening ter plaatse met motivatie en alternatieven

Padbeschoeiing

De paden op de berg worden met regelmaat genegeerd. Om deze beter in het oog te laten springen en om het bewustzijn te verhogen wordt hout uit dat bij het noodzakelijk onderhoud vrij komt gebruikt om langs de paden half in te graven. Dit heeft positief gevolg voor de erosieproblematiek, water en grond stroomt minder snel af en men wandelt ook minder snel buiten de gebaande paden, daarnaast zal dit een positief effect hebben op de ontwikkeling van verjonging omdat betreding een minder groot probleem is.

Maatregel

- Bepalen welke paden vastgelegd dienen te worden met dunningshout, eenmalig
- Dunningshout met een dunne diameter (max 20 cm) verwerken in de randen van de paden, eenmalig

Tijdelijk balustrade herstellen (liggers)

Om verdere erosie door het op- en afgaan van de berg te voorkomen is het nodig dat de balustrade wordt hersteld. Op verschillende plaatsen is deze vervallen. Daarnaast is de ondergroei buiten de paden op de randen op veel plaatsen slecht of niet ontwikkeld waardoor men snel de neiging heeft om buiten de paden om de berg af te gaan. Het herstel van de balustrade zorgt voor een visuele barrière maar is een tijdelijke maatregel. Wanneer de ondergroei voldoende is teruggekeerd kan de balustrade worden verwijderd.

Maatregel

- Controle van de balustrade, 3-jaarlijks
- Herstel van de balustrade, 3-jaarlijks

Waterbeheer aanleg en onderhoud

Het vasthouden van water op de berg en tegengaan van het oppervlakkig afstromen van water is van groot belang, niet alleen om de berg als zodanig te beschermen tegen erosie maar daarnaast ook om de groeiomstandigheden voor bomen en struiken te behouden en optimaliseren. Het verbeteren van de waterbergende functie van de berg wordt uitgevoerd door middel van het profileren van de paden en het inzetten op boom en struikverjonging op de hellingen. De paden worden geprofileerd zodat deze afwateren naar de berg toe. Daarnaast worden watervangers gegraven op cruciale plaatsen. Dit vangt de eerste stroom aan water op en vertraagt het afvloeien. Paden worden geprofileerd naar de watervangers toe en drempels in oneffen terrein zorgen voor het afvloeien van water in de bedoelde richting. Het onderhoud bestaat uit het verwijderen van blad en overig organisch materiaal uit de watergangen en het waar nodig herprofilen van de paden.

Maatregel

- Inventarisatie aantal benodigde watervangers, waaiers en geleiders
- Graven van de watervangers
- Herprofilering van paden, 3-jaarlijks
- Onderhoud van de watervangers (leggen en uitdiepen), eenmaal per jaar

Vastleggen op erosiegevoelige plekken

Ter bescherming van de berg en voorkomen van verdere erosie is het ontwikkelen van verjonging in de boom, struik en kruidlaag prioritair. Het beschermen van deze verjonging voor betreding is noodzakelijk. Tevens kan verjonging bijdragen aan verhoging van de biodiversiteit. Uitwerking van deze maatregel is dan ook opgenomen in het beheerpakket natuur.

6.2 Beheerpakket Natuur

Aanplant in combinatie met maatregelen voor tegengaan betreding

Zowel op het plateau als op de flank zijn verschillende delen van de berg, met uitzondering van de volwassen boomlaag, onbegroeid. Naast de eerder beschreven voordelen tegen de erosieproblematiek heeft het bevorderen van begroeiing ook een ecologisch doel. Door middel van het aanplanten, natuurlijke verjonging is hier door de schrale en droge groeiplaatsomstandigheden niet vanzelfsprekend, kan op korte termijn de soortendiversiteit worden uitgebreid.

Zonder verjonging is er onvoldoende aanwas om een bos voor de toekomst te behouden. Door actief te sturen in verjonging door middel van aanplant is er een grotere zekerheid dat bos voor de toekomst behouden blijft en kan gericht worden ingezet op soortenspreiding.

Een voorwaarde is wel dat de jonge aanplant wordt beschermd tegen betreding. Op natuurlijke wijze kan, met een takkenril of ingegraven stammen, een tijdelijke afscheiding worden gemaakt. Dit voorkomt betreding en laat toe dat zich naast de aanplant ook spontaan verjonging kan ontwikkelen. Naast boomsoorten kan ook worden gedacht aan het inplanten van struikvormers om gelaagdheid en bosstructuur te bevorderen.

Maatregel

- Bepalen aanplantlocaties en voorbereiding in beplantingsplan, 3-jaarlijks
- Aanplant en aanleggen aanplantbescherming, 3-jaarlijks

Regulier bosonderhoud

Binnen het regulier onderhoud komen veel maatregelen samen gericht op het in stand houden en verhogen van natuurwaarden. Er wordt gewerkt aan het creëren van structuur- en leeftijdsvariatie, erosiebestrijding door aanplant en er is aandacht voor de boomveiligheid. Blijvend bos is hierbij het uitgangspunt. De Paasberg is voor het beheer onderverdeeld in 2 delen (zie figuur 4), de daadwerkelijke berg en de omliggende percelen. Iedere 3 jaar wordt geschouwd en worden de gewenste maatregelen uitgevoerd in een van beide delen. In 6 jaar wordt dus in beide delen eenmaal gewerkt.

Figuur 4: de verdeling op de Paasberg in berg (blauw) en omliggende percelen (rood)

Bij de uitvoer van beheermaatregelen (bijv. blesen en dunnen ten behoeve van de bosontwikkeling) is aandacht voor beeldbepalende bomen. Deze hebben bij boswerkzaamheden expliciet het voordeel gekregen en zijn vrij gezet van concurrenten. Hierdoor heeft de boom een grote vitale kroon ontwikkeld.

Maatregel

- Schouw met verantwoordelijk beheerder en opmaken blesinstructie, 6-jaarlijks
- Bleswerkzaamheden, 6-jaarlijks
- Informatievoorziening, 6-jaarlijks
- Velling ten behoeve van de bosontwikkeling (bomen laten liggen en/of (deels) afvoeren)), 6-jaarlijks
- Maken van broedhopen/takkenrillen, 6-jaarlijks

Bosrandontwikkeling

Ter versterking van de ecologische waarde van het bosgebied de Paasberg wordt extra ingezet op het ontwikkelen van de bestaande bosranden. Het doel is het verhogen en in stand houden van natuurwaarde door het creëren van structuurvariatie en een geleidelijke overgang van open ruimte naar opgaand bos.

De specifieke zoom, mantel en mantel-bos vegetatie wordt in stand gehouden waar mogelijk. Op sommige delen zal de bosrand te smal zijn, of wordt het bos te strak begrensd door andere gebruikstypen, waardoor enkel een mantel ontwikkeld kan worden. Langs wegen is het bevorderen van de begaanbaarheid en het beeld behouden van goed onderhouden wegen een welkome toevoeging. Tevens wordt de veiligheid langs wegen gewaarborgd door een mantel- of zoomvegetatie te ontwikkelen. Aanplant van bomen en heesters aan de oostzijde dient om de gebouwen rond de sportvelden en middelbare school aan het zicht te onttrekken.

Maatregel

- Bosmaaieren van de mantelvegetatie, 2-jaarlijks, gefaseerd
- Afzetten van boomvormers, 2-jaarlijks, gefaseerd
- Aanplant bosrand specifieke soorten

Verzorging aanplant

Jonge aanplant is gevoelig voor concurrentie van kruiden en spontane verjonging van meer concurrentiekrachtige boomsoorten. De aan te planten verjonging dient dus van concurrentie ontdaan te worden tot de boompjes groot genoeg zijn om geen last meer te hebben van de concurrentie.

De aan te planten verjonging dient van concurrentie concurrerende beplanting als braam of andere opgekomen boomsoorten verwijderd te worden.

Maatregel

- Maaien concurrerende beplanting rondom de verjonging, zoals braam en spontane verjonging van ongewenste en/of concurrerende boomvormers, jaarlijks.

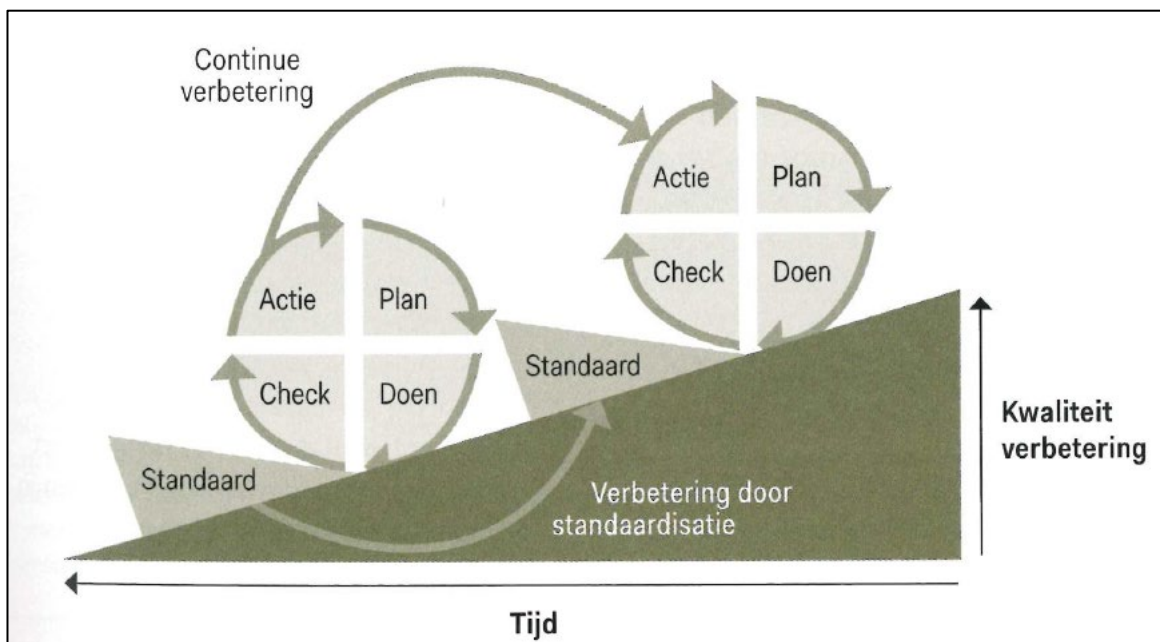
7 Monitoring en Evaluatie

Bos- en natuurbeheer is geen statisch proces. De verschillende natuurtypen zijn continu in ontwikkeling en vragen een beheer dat inspeelt op deze veranderingen en waar nodig ontwikkeling bijstuurt naar een gewenste situatie. Alleen door te monitoren en het beheer te evalueren kunnen de beheerwerkzaamheden blijven aansluiten bij de ontwikkelingen in het terrein en de gestelde beheerdoelen. Hieronder wordt de beheerevaluatie voor de Paasberg kort beschreven. Een uitgebreidere beschrijving van de beheerevaluatie wordt beschreven in het grote bosbeheerplan van de gemeente (Bosbeheerplan Gemeente Oude IJsselstreek 2022-2033 (2022)). Aangezien de beheerplannen voor het algemene bosbeheer in de gemeente en de Paasberg op hetzelfde moment geschreven zijn, zullen de evaluatiemomenten ook op hetzelfde moment vallen. Het kan efficiënt zijn om de evaluatie van beide plannen gezamenlijk op te pakken.

7.1 Evaluatiecyclus

De beheerevaluatie is opgezet volgens de beginselen van “continue verbetering”: Plan-do-check-actie (zie figuur 5).

Figuur 5: Cyclus van continue verbetering en standaardisatie (Praktijkboek Bosbeheer¹, naar Demming, 2000²)

Het beheerplan heeft een doorlooptijd van 12 jaar, 2022 – 2031, waarbij na 6 jaar een tussentijdse evaluatieronde plaats zal vinden en ook aan het einde van de beheerplanperiode een evaluatie plaatsvindt zodat ervaringen kunnen worden meegenomen in het toekomstige beheerplan. Om sturing te geven aan de evaluatie zijn een aantal hoofdthema's geformuleerd die in elk geval aan bod dienen te komen (zie tabel 1).

Jansen, P., M. Boosten, M. Cassaert, J. Cornelis, E. Thomassen, M. Winnock. 2018. Praktijkboek Bosbeheer. Wageningen, Stichting Probos.

² Demming, W.E. 2000. Out of the crisis. Mit Press Ltd. In Jansen et al., 2018. Pagina 63.

Tabel 1: Thema's voor de beheerevaluatie

Thema	6- jaarlijkse aandachtpunten
Evaluatie bosbeheer	
Bosontwikkeling	Gelaagdheid en mate van verjonging, dood hout, aandeel rijke strooiselsoorten, ondergroei en kruidlaag
Bosvitaliteit	Staande voorraad, gemiddelde bijgroei
Bodem	Verbetering bodemvitaliteit (o.a. organische stofgehalte, bodemvoedselweg) ten opzichte van 0-situatie 2022. Werking maatregelen erosiebestrijding
SNL	Staat van ontwikkeling van de opgegeven elementen toetsen aan de kwaliteitseisen.
Natuur	Ontwikkelingen in verhoging structuur- en soortenvariatie, met name ontwikkeling van zoom- en mantelvegetatie in bosrand

Bijlagen

- I. Overzichtskaart met eigendomsverdeling
- II. Kaart infrastructuur

Borgman Beheer Advies

Hollandseweg 7h
6706 KN Wageningen

☎ +31 (0)317 - 76 90 45
✉ info@borgmanbeheer.nl
💻 borgmanbeheer.nl

de Paasberg

Eigendomssituatie

Kaartcode: 220920 000

Formaat: A3

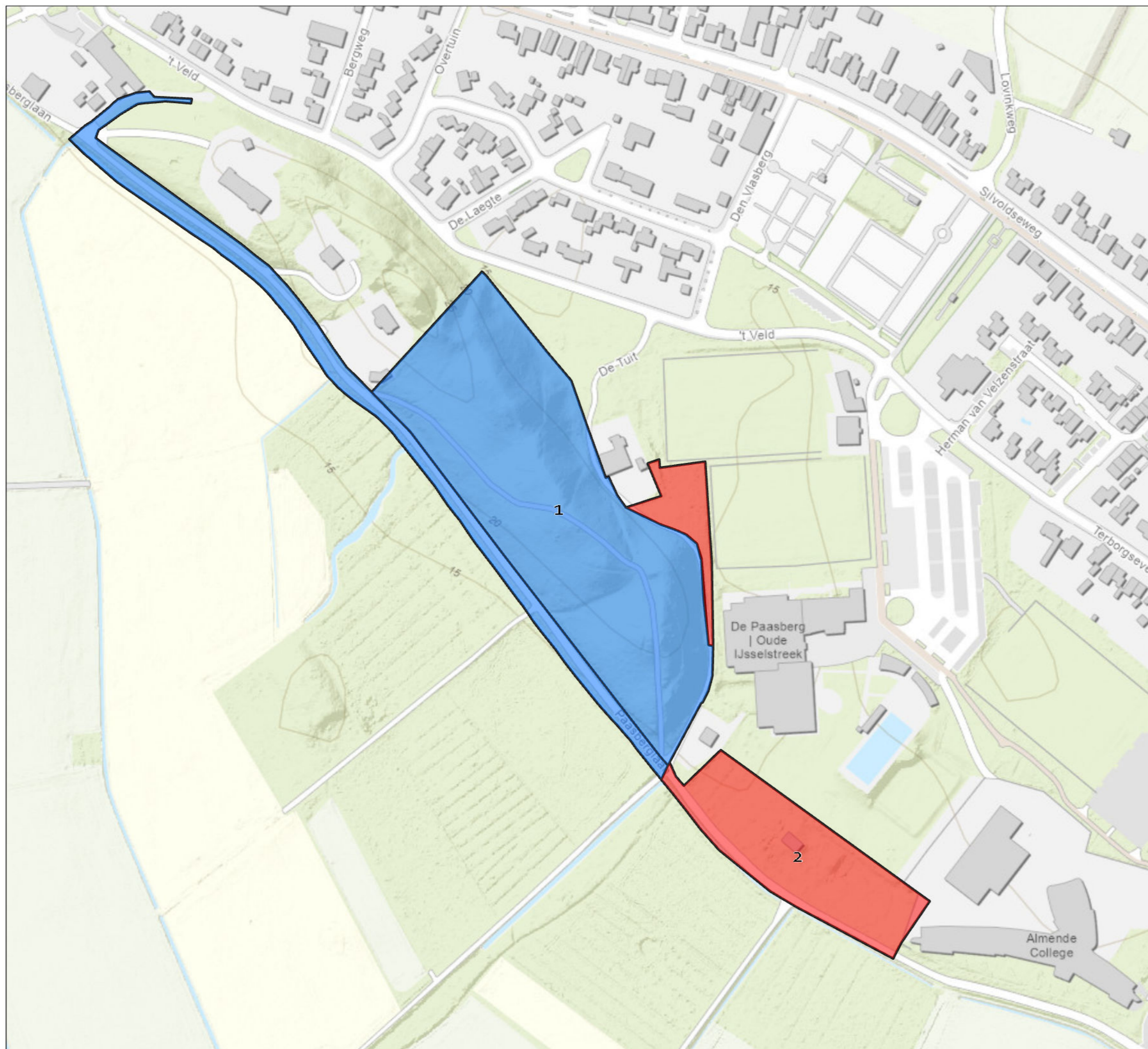
In opdracht van:
gemeente Oude IJsselstreek
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
L.B. Stelwagen / N. Spliethof

Legenda

Eigenaar

- Gemeente Oude IJsselstreek
- fam. Vegelin van Clearbergen
- Vak

de Paasberg

Infrastructuur en elementen

Kaartcode: 220823 000

Formaat: A3

In opdracht van:
Gemeente Oude IJsselstreek
Kaartbeeld:
© Borgman Beheer Advies
L.B. Stelwagen / N. Spliethof

Legenda

- Bord
- Overig
- Slagboom
- Openbare weg
- Bosweg
- Recreatief pad
- Afdelingen
- Vak

